

Lausunto

26.04.2024

D/175/03.01.01/2024

Asia: VN/15936/2023

Luonnos hallituksen esitykseksi valtion yhteisten tieto- ja viestintätekniisten palvelujen järjestämisestä annetun lain ja valtion virkamieslain 7 §:n muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

1. Yleisiä huomioita esityksestä

Valtiovarainministeriö on pyytänyt 15.3.2024 lausuntoa luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle valtion yhteisten tieto- ja viestintätekniisten palvelujen järjestämisestä annetun lain ja valtion virkamieslain 7 §:n muuttamisesta. Ehdotetuilla muutoksilla 1) täsmennettäisiin valtion yhteisten tieto- ja viestintätekniisten palvelujen tiedonhallinnan ohjausta ja yhteisten palvelujen rekisterinpitäjä- ja tiedonhallintavastuita sekä 2) mahdollistettaisiin myös virkasuhteen käyttäminen palvelukeskuksen henkilöstön palvelussuhdelajina nykyisin käytössä olevan työsopimussuhteen lisäksi sekä Suomen kansalaisuusedellytyksen asettaminen palvelukeskuksen tieto- ja kyberturvallisuuteen olennaisesti vaikuttaviin tehtäviin.

Valtiontalouden tarkastusvirasto kiittää mahdollisuudesta lausua hallituksen esityksestä.

Valtiontalouden tarkastusvirasto kannattaa esitettyjä muutoksia, joilla pyrittäisiin vahvistamaan Valtorin ohjausmallia sekä mahdollistamaan se, että henkilöt, joiden työtehtäviin liittyy julkisen vallan käyttöä, voitaisiin asettaa virkasuhteeseen. Tarkastusvirasto kiinnitti jo vuonna 2013 (Dnro 2013/248/31, Lausunto hallituksen esityksen luonnoksesta laiksi valtion yhteisten tieto- ja viestintätekniikkapalvelujen järjestämisestä) huomiota siihen, että "palvelujen tuottajan organisaatiota, päätöksentekoa ja vastuita koskevien säännösten tulisi noudattaa virastoja koskevaa yleistä sääntelyä". Lisäksi tarkastusvirasto kiinnitti vuonna 2018 (VM127:00/2018

VM/1638/03.01.00/2018 Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle valtion yhteisten tieto- ja viestintätekniisten palvelujen järjestämisestä annetun lain muuttamisesta) huomiota siihen, että julkista valtaa käytetään myös muissa kuin hankintapäätösten ja turvallisuusverkkotoimintaan liittyvässä toiminnassa. Mm. eräät henkilöstöhallintaan liittyvät päätökset voivat täyttää kriteerit julkisen vallan käytöstä (mm. työsuhteen perustaminen tai työsuhteen muuttamista koskevat päätökset).

2. Yhteiset palvelut

- **Kommentit 2 §:n muuttamisesta**

-

3. Yhteisten palvelujen rekisterinpitäjät

- **Kommentit uuden 2 a §:n lisäämisestä**

Tori-palvelujen rekisterinpidosta ei toistaiseksi ole säädetty ja rekisterinpitovastuista on ollut eriäviä tulkintoja. Palvelukeskuksen tuottamia valtion yhteisiä palveluja käytetään hyvin laajasti julkisessa hallinnossa ja niissä käsiteltävien henkilötietojen määrä on merkittävä. Ehdotettavan pykälän avulla on tarkoitus poistaa vallinnut epäselvä oikeustila valtion yhteisten tieto- ja viestintätekniisten palvelujen tietojen rekisterinpidosta palvelukeskuksen ja sen asiakkaiden välillä. Tarkastusvirasto kiinnittää erityistä huomiota siihen, että luonnoksessa ehdotetaan ratkaisuksi vastuunjaon epäselvyyksiin yhteisrekisterinpitäjyyttä. Yhteisrekisterinpitäjyyteen liittyy kuitenkin kokemusten perusteella monenlaista epäselvyyttä ja sekaannusten vaaraa. Tarkastusvirasto yhtyy näiltä osin oikeuskanslerin tästä esityksestä antamassa lausunnossa (OKV/723/21/2024) esille nostamiin kysymyksiin ja tarkennustarpeisiin.

4. Yhteisten palvelujen käyttöönoton ja liittämisen hyväksyminen

- **Kommentit uuden 7 §:n lisäämisestä**

Ensimmäisen momentin jälkimmäisessä lauseessa säädettäisiin hyväksymisen edellytyksistä. Jälkimmäisenä vaihtoehtona on mainittu se, että käyttöönoton hyväksymisellä ei vaaranneta tämän lain tarkoituksen toteutumista ja on ilmeistä, että vaatimukset tulevat täyttymään hyväksymisen yhteydessä määriteltyn ajankohtaan mennessä. Tarkastusvirasto esittää pohdittavaksi, pitäisikö pykälässä määritellylle ajankohdalle määritellä laissa jokin kohtuulliseksi arvioitu takaraja.

5. Valtion yhteisiä perustietotekniikka- ja tietojärjestelmäpalveluja tuottavan palvelukeskuksen toimitusjohtaja

- **Kommentit uuden 8 §:n 2 momentin lisäämisestä**

Tarkastusvirasto pitää tässä kohdassa esitettyjä muutoksia tarpeellisina ja kannatettavina.

6. Valtion yhteisiä perustietotekniikka- ja tietojärjestelmäpalveluja tuottavan palvelukeskuksen henkilöstö

- **Kommentit 9 §:n muuttamisesta**

Valtorin toimintaa koskevien lakien mukaan Valtorin työntekijät ovat työsuhteisia lukuun ottamatta virkasuhteista toimitusjohtajaa. Nyt esitetyt muutokset ovat linjassa tarkastusviraston aiempien havaintojen kanssa. Tarkastusviraston näkemyksen mukaan ja myös hallituksen esityksen perusteella virkavastuun toteutuminen työsopimussuhteisen käyttäessä julkista valtaa ei ole aina ollut täysin selvää Valtorissa. Lähtökohta on, että julkisen vallan käytön tulee perustua lakiin. Virkamieshallintoperiaatteen mukaan tehtävää, jossa käytetään julkista valtaa, hoidetaan lähtökohtaisesti virkasuhteessa. Muutoksen myötä tehtäviä, joihin liittyy laajasti julkisen vallan käyttöä, olisi jatkossa mahdollista hoitaa nykyistä laajemmin virkasuhteessa.

Palvelukeskuksen työsopimussuhteisen henkilöstön virkavastuukysymykset jäävät kuitenkin ehdotuksessa tarkemmin määrittelemättä. Viittaus rikoslain (39/1889) 40 lukuun ja vahingonkorvauslakiin (412/1974) jättävät huomattavan paljon tulkinnan varaa.

7. Valtion yhteisiä perustietotekniikka- ja tietojärjestelmäpalveluja tuottavan palvelukeskuksen asiakkaat

- **Kommentit uuden 10 §:n 2 momentin lisäämisestä**

Tarkastusviraston näkemyksen mukaan ehdotettu momentti jää nykymuodossaan epäselväksi. Tarkastusvirasto yhtyy tämän momentin osalta oikeuskanslerin tästä esityksestä antamassa lausunnossa (OKV/723/21/2024) esille nostamiin asioihin.

8. Integraatiopalvelujen tuottaja ja sen tehtävät

- **Kommentit uusien 13 § ja 14 §:n lisäämisestä**

-

9. Varautuminen ja palvelutuotannon häiriötilanteet

- **Kommentit uusien 15 §:n 3 ja 4 momentin lisäämisestä**

Tarkastusviraston näkemyksen mukaan pykälässä olisi hyvä tuoda paremmin esille se, minkälaisiin häiriötilanteisiin sääntely sopisi. Nyt asia jää epäselväksi. Tarkastusvirasto yhtyy tämän momentin osalta oikeuskanslerin tästä esityksestä antamassa lausunnossa (OKV/723/21/2024) esille nostamiin asioihin.

10. Esityksen vaikutukset organisaatiosi toimintaan

-

11. Muut kommentit

Valtion virkamieslain 7 §:n muuttaminen

Tarkastusvirasto katsoo, että virkamieslain 7 §:ään lisättävä kansalaisuusvaatimus on kannatettava ja selkiyttää nykyistä tilannetta.

Eskola Jaakko
Valtiontalouden tarkastusvirasto

Kalijärvi Teemu
Valtiontalouden tarkastusvirasto - Tarkastusyksikkö